

वृत्ततः धर्मेण कर्षति आहरति ॥ २९ ॥ ३० ॥ गोभिर्विद्याभिः ॥ ३१ ॥ नैरुतिकः कपटी वैरुदादयः कुलघादित्यर्थः ॥ ३२ ॥ प्रसंगाद् वृत्तलक्षणमाह यश्चेति न इति अस्मच्छब्दस्यादेशचतुष्टयननः स इति पाठे नतस्येति पाठे तु त्रयमेव निर्वपेत् कुर्यात् पितृनिति पाठे नो निषेधार्थः ॥ ३३ ॥ नोच्छिद्यंते कित्वतिथीनुपगच्छन्त्येव ॥ ३४ ॥ सत्कृतिं सत्कारं कर्तुं प्रवृत्तानि सृणादीनि ॥ ३५ ॥ युक्ताः स्यंदनवदविकलाः ॥ ३६ ॥ प्रकृतमाह नतदिति तवतुशंका कुलस्य मय्यपि मित्रत्वबुद्धिर्नास्तीति भावः संगतानि संबंधमात्राणि ॥ ३७ ॥ मूर्खस्य तु दुर्योधनादेः कुलशीलादिभिरसंबद्धोपिकर्णादिर्मित्रभावेनास्तीत्याशयेनाह य इति बंधुः संबं

वृत्ततस्त्वविहीनानि कुलान्यल्पधनान्यपि ॥ कुलसंख्यां च गच्छंतिकर्षति च महद्यशः ॥ २९ ॥ वृत्तं यत्नेन संरक्षेद्विद्वत्तमेति च याति च ॥ अक्षीणो वित्ततः क्षीणो वृत्ततस्तु हतो हतः ॥ ३० ॥ गोभिः पशुभिरश्वैश्च कृष्या च सुसमृद्धया ॥ कुलानि न प्ररोहंतिया निहीनानि वृत्ततः ॥ ३१ ॥ मानः कुले वैरुत्कश्चिदस्तुराजामात्यो मा परस्वापहारी ॥ मित्रद्रोही नैरुतिको नृतीवा पूर्वाशीवा पितृदेवातिथिभ्यः ॥ ३२ ॥ यश्च नो ब्राह्मणान् हन्याद्यश्च नो ब्राह्मणान् द्विषेत् ॥ ननः ससमिति गच्छेद्यश्च नो निर्वपेत् रूपिम् ॥ ३३ ॥ तृणानि भूमिरुदकं वाक् चतुर्थी च सूनृता ॥ सतामेतानि गेहेषु नोच्छिद्यंते कदाचन ॥ ३४ ॥ श्रद्धया परयाराजन्नुपनीतानि सत्कृतिं ॥ प्रवृत्तानि महाप्राज्ञधर्मिणां पुण्यकर्मिणां ॥ ३५ ॥ सूक्ष्मोऽपि भारं नृपते स्यंदनो वै शक्तो वोढुं न तथान्ये महीजाः ॥ एवं युक्ता भारसहा भवन्ति महाकुलीनान तथान्ये मनुष्याः ॥ ३६ ॥ नतन्मित्रं यस्य कोपाद्विभेति यद्वा मित्रं शंकिते नोपचर्य ॥ यस्मिन्मित्रे पितरीवाश्वसीततद्वै मित्रं संगतानीतराणि ॥ ३७ ॥ यः कश्चिदप्यसंबद्धो मित्रभावे न वर्तते ॥ स एव बंधुस्तन्मित्रं सागतिस्तत्परायणं ॥ ३८ ॥ चलचित्तस्य वै पुंसो वृद्धाननुपसेवतः ॥ पारिप्लवमतेर्नित्यमध्रुवो मित्रसंग्रहः ॥ ३९ ॥ चलचित्तमनात्मान मिद्रियाणां वशानुगं ॥ अर्थाः समभिवर्तते हंसाः शुष्कं सरो यथा ॥ ४० ॥ अकस्मादेव कुप्यंति प्रसोदं त्यनिमित्ततः ॥ शीलमेतदसाधूनामभ्रं पारिप्लवं यथा ॥ ४१ ॥ सत्कृताश्च कृतार्थाश्च मित्राणां न भवन्ति ये ॥ तान्मृतानपि क्रव्यादाः कृतघ्नान्नोपभुंजते ॥ ४२ ॥ अर्चयेद्देवमित्राणि सति वाऽसति वा धने ॥ नानर्थयन् प्रजानाति मित्राणां सारफल्गुतां ॥ ४३ ॥ संतापाद्भूयते रूपं संतापाद्भूयते बलं ॥ संतापाद्भूयते ज्ञानं संतापाद्वाधिमृच्छति ॥ ४४ ॥ अनवाप्यं च शोकेन शरीरं चोपतप्यते ॥ अमित्राश्च प्रहृष्यंति मास्मशोके मनः कृथाः ॥ ४५ ॥

धी मित्रं उपकारकम् ॥ ३८ ॥ पारिप्लवमतेः चलबुद्धेः ॥ ३९ ॥ समभिवर्तते सम्यगभित एव वर्तते न तु स्पृशंति समतिवर्तते इत्यपि पठंति ॥ ४० ॥ अभ्रमेघः ॥ ४१ ॥ मित्राणां हितायेति शेषः ॥ ४२ ॥ अनर्थयन्मार्थनाशून्यः लुब्धस्तु मित्राणां सारफल्गुत्वेन जानातीत्यतः सकार्यार्थी वणिक् तु ल्यो न तु मित्रं ॥ ४३ ॥ संतापाद्भूयते विद्योगात् शोकात् ॥ ४४ ॥ अनवाप्यं न प्राप्यं शोकेन शोकमात्रेण इष्टमिति शेषः ॥ ४५ ॥